

BAABKA V
DHICIDDA WAAJIBAADKA
MADAXA I
GUDASHADA
QEYBTA I
DHINACYADDA GUDASHADA

Qodobka 320aad

1. Waajibka waxaa gudan kara deynqabaha. wakiilkiisa ama qof kasta ee maslaxad ku leh gudida. iyadoo la dhowrayo axkaamta qodobka 205.

2. Iyadoo la dhowrayo isla axkaamtaas gudida waxey ka ansaxdaa qof aan maslaxad ku lahayn, gudidda xataa haddii uusan ogeyn deynqabaha amaba uusan dooneynin, hase yeeshee waxaa u bannaan deynlaha in uu diido gudid qof saddexaad haddii deynqabuhu is hortaagay gudidaas uuna gaarsiiyey deynlaha is hortaaggiisa.

Qodobka 321aad

1. Qof seddexaal haddii uu guddo waajibka, wuxuu xaq u leeyahay in uu ugu noqdo deynqabaha inta uu bixiyey.

2. Hase yeeshee waxaa u bannaan deynqabaha ee laga bixiyey deynta doonis la'aantiisa in uu diido u celinta qofka bixiyey wixii uu bixiyey oo dhan ama qaarkor 'ii uu caddeeyo deynqabaha in maslaxad ugu sugan tahay is hortaagidda bixinta.

Qodobka 322aad

1. Gudidda ansixideeda waxaa shardi u ah in guduhu yahay mid leh sheyga uu ku guday iyo in uu leeyahay awood maamuleed.

2. Hase yeeshe bixinta sheyga la muteystay ee uu sameeyey qof aan lahayn awood maamuleed wey rideysaa waajibka, haddii gudidu eynaan gaarsiinin dhib qofka bixiyey.

Qodobka 323aad

Haddii bixintu ka timaado qof seddexaad, kani wuxuu gelayaa halkii deynlaha la raaligeliyey, xaaladaha soo socda:

b. Haddii guduhu iyo deynqabaha waajib ku ahayd gudida amaba guduhu uu saarnaa waajibka gudida.

t. haddii guduhu laftiisa yahay deynle ee u guduna deynle kale oo ka leh xaqa horumarinta lammaan ceyn ah awooddeed xataa marka kan guday uusan lahayn wax lammaan ah.

j. haddii guduhu iibsaday maguurto ee qiimahiisina dhii-bay si uu ugu gudo deynlayaal xuquuqdooda ku lammaaneed maguurtadaasi.

x. Haddii uu jiro qodob gaar ah ee xeereed oo siinaya gudaha xaqa gelidda meesha deynlaha.

Qodobka 324aad

Deynlaha aqoonsada bixinta uu sammeeyey qof saddexaad heshiinta uu la sammeeyey kan dambe awgeed inuu galo meeshiisa xagga xuquuqdiisa xataa haddii uusan oggolaan deynqabaha. Heshiiskaas dhammayntiisa ma bannaana in ay ka dib marto waqtiga gudida.

Qodobka 325aad

Haddii deynqabaha amaahsado qadar lacag si uu u bixiyo deynta, waxaa u bannaan in uu geliyo amaahiyaha meeshii deynlaha helay bixinta, xataa haddii uusan oggoleyn, waxaase shardi ah in qoraalka amaahda lagu tilmaamo in lacagta amaahda loogu tala galay bixinta deynta iyo in rasiidka lagu xuso in bixinta lagu sameeyey lacagtii laga helay deynlaha cusub.

Qodobka 326aad

Qof saddexaad xeer ahaan amaba heshiis ahaan degay

meeshii deynlaha wuxuu leeyahay xaqiisii ilaa iyo inta ay la egtahay lacagta uu bixiyey ay la socoto waxyaabihii la xirii-ray lammaanadyadii iyo ishartaagyadii ku saabsanaa xaga deynta.

Qodobka 327aad

1. Qofka saddexaad haldii uu u gudo deynlaha qaar ka mid ah xaqiisa, isla markaasne uu galo meshiisa, bixintaasi wax u dhibimeyso deynlaha, kaas oo ku isticmaali karo xuuquuqdiisa inta weli u hartay asagoo laga hormarinayo dadka saddexaad.

2. Haddii qof saddexaad oo kale galo meeshii deynlaha wixii u haray ee xaqiisa ah qofka labaad ee soo galay wuxuu la wadaagaa kii hore qeybo la'eg mid kastaba deyntiisa.

Qodobka 328aad

Qofka saddexaad ee haystaha ah ee bixiya dhammaan deynta rahman galana meesha deynlayaalka, uma bannaana gelitaankaas dartiisa in uu dacweeyo qof saddexaad ee haysta maguuto kale ee u rahman isla deynta inta ay la'eg tahay qeybta deynta marka loo eego qiimaha maguurtadda ee uu haysto mooyee.

Qodobka 329aad

Bixinta waxaa sameynaya deynlaha ama waliilkiisa, waxaa xaq u leh helidda bixinta qofkii u keena deynqabaha raasiid ka soo baxay deynlaha. Haddii aan lagu heshiin in guddidu loo sameeyo deynlaha qof abaantiisa.

Qodobka 330aad

Bixinta loo sameeyey qof ka duwan deynlaha ama waliilkiisa, kama xoreyneeyso deynqabaha deynta, haddii deynluhu uusan oggolaanin amase uusan ka faa'iideysan ilaa iyo inta ay la'eg tahay ama haddii bixinta lagu sameeyey si niyad-sami, loona sameeyey qof haysta qoraal deyneyd (titolo di credito)

Qodobka 331aad

Haddii deynluhu diido sabab la'aan in uu aqbalo gudida loo bandhigay, si sax ah amaba uu diido in uu ku kaco hawlo gudidu eynan dhici karin la'aanteeda amaba uu caddeeyey in-uusan oggolaaneynin gudida, waxaa lagu tirinayaa mid loo digay laga billaabo waqtiga diididiisa uu gaarsiiyey deynqabaha si sharci ah.

Qodobka 332aad

Haddii deynlaha loo sameeyo digniinta aqbalidda deyn-ta, wuxuu xambaarsadaa sheygii halaabidiisa ama lumidiisa, weyna istaagtaa dulsaaradii ku socotay deynta, deynqabuhu wuxuu xaq u leeyahay in sheygii ku xafido deynlaha xisaabiisa iyo in uu weydiisto magdhabid wixii soo gaaray ee dhib ah.

Qodobka 333aad

Haddii waxa la gudaayo uu yahay shey la hubo, waajib-na uu yahay in lagu dhiibo meesha uu yaalo, waxaa u bannaan deynqabaha marka deynluhu u digay sheyga kaddib in uu ka helo garsoorka ruqsad sheyga xafididiisa ah.

Haddii sheygu uu yahay maguurto amaba shey loogu tala-galay in uu yaal halka laga helo, waxaa u bannaan deyn-qabaha in uu weydiisto sheygaas in la xajiyo.

Qodobka 334aad

1. Garsoorka ruqsadiisa kaddib waxaa u bannaan deynqabaha in uu ku gado naado ahaan waxya' dhaq-sa ah u halaaba amaba xafididooda iyo ilaalintooda ay kee-neyso masaariif badan iyo in uu dhigo qiimahooda khasnad-da Maxkamadda.

2. Haddii alaabtu leedahay sicir suuqeed amaba sah-miyeyaal leh sicir; ma ay bannaana in lagu gado naado. had-dii ay suurtoowdo in lagu gac sicir caadi ah mooyee.

Qodobka 335aad

Sidoo kale waa bannaan tahay in la xafido ama la qaado tillaabo la mid ah, haddii deynqabaha uu jaahil ka yahay qofka ama degnaanshaha deynlaha, haddii deynlaha uu waa-

yo awoodda dhammaan ama qaar ahaan, uusana lahayn waakiil u aqbalaja bixinta, haddii xaqa dad badan ay ku doodayaan ama haddii ay jiraan sababo dhab ah ee keenaya tillaabadaas.

Qodobka 336aad

Bandhigida dhabta ah waxey la mid tahay gudida, haddii loo fiiriyo xagga deynqabaha ayna raacdo xafidid waafaqsan Xeerka Habka Madaniga amaba uu raaco tillaabo kale ee la mid ah, waxaase shardi ah in uu oggolaado deynlaha amaba lagu aqoonsado xukun dhammaad ah.

Qodobka 337aad

1. Haddii deynqabuhu bandhigo gudida deynka uuna raacsiiyo bandhigida xafidid iyo tillaabo la mid ah, waxaa u bannaan deynqabaha in uu ka noqdo bandhigidda maadaama deynluhu uusan aqbalin amaba maadaama uusan soo bixin xukun dhammaad ah ee caddeeyey ansixidiisa. Haddii uu ka noqdo ma xuroobaan kuwa deynka la wadaagsada qaantooda ama kuwa lammaanay qaantooda.

2. Deynqabaha sameeyey bandhig oo ay la socoto xafidaad ama tillaabo kale oo la mid ah, waxaa u bannaan inuu ka noqdo ilaa iyo inta deynluhu uusan oggolaan ama ilaa iyo inta uusan soo bixin xukun ansixiyey ee leh xoogagga fulitaanka, xaaladdaasi deynqabayaaalka kale iyo lammaanayaalka ma xuroobaayaan.

QEYBTA II

SHEYGA LA GUDAAYO

Qodobka 338aad

Gudida waxaa weeye fulinta sheyga la muteystay, lagu ma qasbayo deynlaha in uu aqbaloo xataa haddii uu yahay mid qiimahiisa la siman yahay ama ka sareeya.

Qodobka 339aad

1. Uma ay bannaana deynqabaha in uu ku qasbo dey-

nlaha in uu oggolaado gudid qaareed, haddii uusan jirin heshiis amaba qodob xeereed oo sidaa ka duwan.

2. Haddii deynku yahay mid lagu doodsan yahay qaar-kiisa deynluhuna uu aqbalu in uu gudsado qaarka la oggol yahay uma ay bannaana deynqabaha in uu diido gudida qaar-kaas.

Qodobka 340aad

Deynqabuhu haddii ay laasim ku tahay in uu la bixiyo deynta asalka ah masaariif iyo dulsaaro, wixii uu bixiyeyna ku filneyn deynta oo dhan iyo wixii raaca waxaa laga jaraa horta wuxuubixiyey masaariifta kaddibna dulsaarada kaddibna deynka asalka ah, intaas oo dhan waa haddii aan lagu heshiin wax ka duwan sidaas.

Qodobka 341aad

Haddii deynqabuhu isla deynlaha uu ka qabo deymo badan oo isku nooc ah wuxuu bixiyeyna ku filneyn deymaha oo dhan, waxaa u bannaan deynqabaha in uu magacaabo marka uu sameynaayo bixinta deynta uu ula jeedo bixintaas haddii magacaabiddaasi ka soo horjeedin xukun xeereed ama ba heshiis gaar ahaaneed.

Qodobka 342aad

Haddii la waayo heshiis amaba xukunka lagu xusay qodobka hore bixinta waxaa loo qaadanayaa in ay ku saabsan tahay deynta dhacday amaba haddii ay badan yihiin deymaha dhacay waxaa loola jeedaa deynka u dhib badan deynqabaha ama ugu dembeystii deynta uu magacaabay deynlaha marka dhibkoodu siman yahay.

Qodobka 343aad

1. Waxaa waajib ah in gudiddu dhacdo degdeg mar-alla marka waajibku ku dhashay si dhammaad ah deynqaba-ha hantidiisa haddii uusan jirin heshiis amaba qodob xeereed oo sidaa ka duwan.

2. Hase yeeshee Garsooraha waxaa u bannaan marar gaar ah, haddii ayna jirin qodobbo xeerood in uu siiyo deynqabaha. Haddii xaaladiisu keeneysa muddo macquul ah si uu guto waajibkiisa waxaase shardi ah in ayna taasi u keenin dhibaato culus deynlaha.

Qodobka 344aad

1. Haddii sheyga waajibka ku saabsan yahay la hubo waxaa waajib ah in lagu dhiibo meesha uu yaal marka waajibka uu dhashay, haddii uusan jirin qodob xeerood ama heshiis sidaas ka duwan.

2. Waajibaadka kale gudidu waxey ku dhacdaa meesha uu degan yahay deynqabaha waqtiga gudida amaba meesha laga helo xarunta hawlaha deynqabaha haddii xilku ku lug leeyahay hawlahaasi.

Qodobka 345aad

Gudida masaariifteeda waxey saaran tahay deynqabaha, hadduusan jirin heshiis sidaas ka duwan.

Qodobka 346aad

1. Wuxuu leeyahay qofkii guday qaar ka mid ah deynta in uu weydiisto rasiid waxa uu guday iyadoo bixinta lagu tilmaamaayo qoraalka deynta, haddii uu gudo deynta dhammaanteed wuxuu leeyahay oo kale in uu weydiisto soo celinta qoraalka amaba baabi'intiisa, haddii qoraalku uu dhumay wuxuu leeyahay in uu ka weydiisto deynlaha caddeyn qoraal ah ee ka markhaati fureysa lumidda qoraalka.

2. Haddii deynluhu diido in uu ku kaco waxa ay ku waajibisey xubinta hore deynqabaha waxaa u bannaan in uu xifdiyo sheyga la mutey xifdin garsooreed.

MADAXA II

HABABKA DHICIDDA WAAJIBKA EE LA MIDKA AH

GUDIDDA

QEYBTA I

BIXIN WAX U DHIGMA

Qodobka 347aad

Haddii deynluhu oggolaado bixin ka duwan tii uu mutestay bixintaas waxey istaageysaa meesha gudida.